

Nr 117.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensioner och understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 10 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. Meurling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Meurling anför:

1:o.

I skrivelse den 16 juli 1927 har *järnvägsstyrelsen* gjort framställning om pension åt förre lokomotivföraren Johan Erik Boqvists änka Maria Sofia Boqvist, född Stenfelt.

Av järnvägsstyrelsens skrivelse och därvid fogade handlingar inhämtas i huvudsak följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 98 häft. (Nr 117.) 418 28 1

Mannen Boqvist, född den 30 mars 1843, hade erhållit ordinarie anställning vid statens järnvägar från och med den 1 januari 1885, avgått med pension den 1 maj 1911 och avlidit den 20 mars 1927. Han hade vid avskedet uppburit ett arvode av 2,100 kronor om året jämte bostads- och beklädnadsersättning. Hans pension hade utgjort 2,136 kronor för år räknat.

Änkan Boqvist vore född den 10 oktober 1853 och hade den 26 mars 1894 ingått äktenskap med mannen Boqvist. Den senare hade från och med sitt tillträde av ordinarie anställning vid statens järnvägar till och med utgången av november månad år 1907, då hans yngsta barn i ett tidigare äktenskap uppnått 18 års ålder, varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Därest han vid avgången ur statens järnvägars tjänst varit delägare i nämnda kassa, hade änkan enligt nuvarande bestämmelser för kassan kunnat erhålla en årlig pension av 880 kronor. Änkan vore emellertid utesluten från pension, enär makarnas äktenskap blivit ingånget efter det mannen fyllt 50 år utan att mannen förvärvat delägar rätt för hustrun.

Änkan Boqvist vore medellös och i den ålder, att hon icke kunde genom eget arbete nämnvärt bidraga till sin försörjning.

Järnvägsstyrelsen har med hänsyn till mannen Boqvists långvariga anställning vid statens järnvägar och övriga förevarande omständigheter funnit skäligt, att änkan Boqvist tillerkändes något understöd i form av pension för sin återstående livstid, förslagsvis 444 kronor för år.

I utlåtande den 3 augusti 1927 har *statskontoret* tillstyrkt järnvägsstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Då änkan Boqvist är medellös och på grund av sin höga ålder — nära 75 år — icke läser vara i stånd att själv försörja sig, synes det skäligt att hon, på sätt i liknande fall tidigare skett, tillerkännes någon pension.

Mot det av järnvägsstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet finner jag icke anledning till erinran. I överensstämmelse med vad tidigare tillämpats har pensionen avpassats så att den motsvarar $\frac{1}{3}$ av det belopp, som änkan kunnat erhålla, därest mannen vid avskedet ur statens järnvägars tjänst varit delägare i änke- och pupillkassan, varefter jämkning skett i överensstämmelse med reglerna för nyreglerad pension.

Under åberopande av vad ovan anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till avlidne förre lokomotivföraren vid statens järnvägar Johan Erik Boqvists änka Maria Sofia Boqvist, född Stenfelt, må av trafikmedel utbetalas pension med ett årligt belopp av 444 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1928 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa.

2:o.

Till kommunikationsdepartementet har inkommit framställning om beredande av pension åt maskinisten August Manfred Åsbergs änka Margareta Elisabet Åsberg, född Forsgren.

Häröver har *järnvägsstyrelsen* avgivit utlåtande den 21 september 1927 samt därvid anfört följande:

Maskinisten Åsberg, som vore född den 10 januari 1881, hade varit anställd vid statens järnvägars slipersfaktori från och med den 1 mars 1919 till några få dagar före sin den 8 mars 1927 timade död. Hans lön hade från och med den 1 mars 1924 utgått med 5,100 kronor per år jämte dyrtidstillägg. Med hänsyn till ovissheten, huruvida faktoriets komme att kvarbliva under statens järnvägars förvaltning eller överföras till domänverket, hade Åsberg i likhet med övriga tjänstehavare därstädes icke kunnat vinna anställning såsom extra ordinarie befattningshavare. Åsberg, som sålunda icke ens för egen del varit berättigad till pension, hade icke heller kunnat genom inträde i statens järnvägars änke- och pupillkassa bereda sina efterlevande någon pension.

Ånkan Åsberg vore född den 24 september 1884 samt hade ingått äktenskap med Åsberg den 28 december 1902. Hennes arbetsförmåga vore enligt läkarintyg betydligt nedsatt på grund av sjuklighet. Hon hade två minderåriga barn att försörja, varav ett på 15 år och ett på 7 år. Vad slutligen hennes ekonomiska ställning anginge, visade den efter mannen upprättade bouppteckningen en behållning av 1,412 kronor.

Även om omständigheterna i förevarande fall i betraktande av hustru Åsbergs minskade arbetsförmåga och hennes försörjningsplikt kunde anses såsom ömmande, funne sig dock styrelsen, med hänsyn till att maskinisten Åsbergs tjänstetid vid statens järnvägar icke omfattat mer än åtta år, ävensom till formen för den anställning han innehått, icke kunna tillstyrka beviljande av understöd av statens järnvägars medel.

Av tillgängliga handlingar framgår, att mannen Åsberg efterlämnat, förutom en 22-årig son, tre minderåriga i äktenskapet födda barn, nämligen Anna Sofia Kristina, född den 15 september 1910, Hjalmar Henning, född den 20 juni 1912, och Siri Maria Elisabet, född den 8 oktober 1919, att änkan Åsberg enligt ett av fattigvårdsstyrelsens i Piteå stad ordförande den 26 juli 1927 utfärdat intyg är fattig och i synnerligt behov av högsta möjliga pension, ävensom att hon enligt ett den 26 juli 1927 utfärdat läkarintyg lider av åderbräck och allmän svaghet och att hennes arbetsförmåga i följd därav är betydligt nedsatt.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1927 anfört följande:

»Med hänsyn till Åsbergs korta anställningstid i statens tjänst skulle det kunna ifrågasättas, huruvida understöd av statsmedel borde i detta fall beviljas. Då emellertid riksdagen under likartade omständigheter medgivit understöd åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, synes statskontoret anledning föreligga, att jämväl här beviljas sådant understöd.

Beträffande Åsbergs efterlämnade änka, som endast är 43 år gammal samt synes åtminstone i viss mån kunna bidra till sitt eget livsuppehälle, håller statskontoret emellertid före, att anledning icke föreligger till beredande åt henne själv av någon pension.

Däremot vill det synas billigt, att de tre av makarnas barn, som äro under 18 år, erhålla något understöd; och torde ett årligt understöd av 120 kronor åt vart och ett av dem få anses skiligt. Beloppen synas böra bestridas av trafikmedel att utgå från och med den 1 april 1927.»

Riksdagen har i åtskilliga fall beviljat understöd åt efterlevande efter befattningshavare, som icke vunnit ordinarie anställning och på den grund

icke kunnat få delaktighet i statsunderstödd änke- och pupillkassa. Jag tillåter mig härvid erinra dels om Kungl. Maj:ts proposition till 1919 års riksdag, nr 180, med förslag om pension åt extra förrådsförmannen vid kraftverket i Trollhättan O. F. G. Göranssons änka och barn, i vilket fall vederbörande varit anställd i statens tjänst allenast 8 år, dels ock om Kungl. Maj:ts förslag i proposition till 1925 års riksdag, nr 64, punkt 6, om pension åt extra biträdande ingenjören vid Trollhätte kraftverk A. Norbergs änka samt i proposition till 1926 års riksdag, nr 166, punkt 4, om pension till e. o. verkstadsförmannen vid statens järnvägar Lars Adolf Arvidsons änka.

I nu förevarande fall anser jag mig icke kunna förorda, att änkan Åsberg, som endast är 43 år gammal och trots sin sjuklighet i viss mån torde kunna bidra till sitt livsuppehälle, tilldelas pension.

Däremot anser jag i likhet med statskontoret skäl föreligga för tilldelande av något understöd i form av uppfostringsbidrag åt de tre av makarnas barn, som ännu äro minderåriga. Beträffande de av statskontoret föreslagna beloppen, 120 kronor till varje barn, finner jag icke anledning till erinran.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att vart och ett av avlidne maskinisten August Manfred Åsbergs efterlämnade minderåriga barn Anna Sofia Kristina, Hjalmar Henning och Siri Maria Elisabet må från och med den 1 april 1927 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 120 kronor.

3:o.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har frånskilda hustrun Johanna Josefina Sundberg-Ohlsson, född Karlsson, anhållit att komma i åtnjutande av livränta, därvid hon såsom skäl åberopat att hennes son Karl Evert Sundberg, av vars arbete hon varit för sitt uppehälle beroende, den 6 november 1925 omkommit till följd av olycksfall i arbete för statens vattenfallsverks räkning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Sökanden, vilken vore född den 26 januari 1874 och frånskild sedan år 1914, hade två söner, av vilka den ene, förenämnde Karl Evert, vore född den 19 mars 1904 och den andre fyra år yngre. Båda sönerna hade i regel — med undantag för vissa kortare tider före år 1923 — vistats hos sökanden, vilken ägde och bebodde en mindre fastighet i Köping. Dessutom funnes fyra döttrar, vilka vistades utom hemmet.

Karl Evert hade sedan år 1919 haft arbetsförtjänst och därav lämnat sökanden viss del. Under åren 1919—1921, då han i sin anställning haft fri kost, hade han kunnat lämna omkring 40 kronor i månaden. Jämväl under åren 1922—1923 hade han bidragit till sökandens och den yngre broderns uppehälle. År 1924 hade hans arbetsinkomst uppgått till omkring 900 kronor, därav han mot erhållande av kost och logi till modern lämnat omkring 700 kronor. För år 1925, varunder han fullgjort sin värnplikt, hade hans arbetsinkomst till tiden för dödsfallet uppgått till omkring 500 kronor, vilket belopp nästan helt och hållet lämnats till sökanden.

Den yngre brodern, vilken likaledes åtnjutit kost och logi hos sökanden, hade haft en arbetsinkomst under år 1924 av omkring 65 kronor och under år 1925 av omkring 830 kronor. Under senare hälften av år 1925 hade han till modern lämnat 10 kronor i veckan.

Det olycksfall, som medförde Karl Evert Sundbergs död, inträffade den 6 november 1925, då han under arbete med muddring för statens vattenfallsverks räkning i närheten av ön Broken i Mälaren omkom genom druckning. Hans anställning hade varit av tillfällig art såsom vikarie under omkring en vecka för en annan arbetare.

Den 14 november 1925 hade anmälan om olycksfallet inkommit till riks-försäkringsanstalten. Genom beslut den 9 januari 1926 förklarade riks-försäkringsanstalten emellertid, att livränta enligt de vid tidpunkten för olycksfallet gällande bestämmelser i 7 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete icke kunde utgå till sökanden, enär hon icke kunde anses hava varit för sitt uppehälle huvudsakligen beroende av sin avlidne sons arbete.

Över nämnda beslut anförde sökanden besvär hos försäkringsrådet, som genom utslag den 17 december 1926 icke fann skäl göra ändring i överklagade beslutet.

Enligt ett den 2 januari 1926 dagtecknat läkarintyg hade sökanden befunnits lida av kronisk muskelreumatism och nevrasteni, varför hennes arbetsförmåga vore i hög grad nedsatt. Sökanden vore i avsaknad av kontanta tillgångar, men ägde ovanberörda fastighet, som inrymde å nedre botten 1 rum och kök och å övre botten tvenne rum, vilka senare uppgivits icke vara beboeliga vintertid. Fastighetens taxeringsvärde utgjorde 5,200 kronor samt saluvärde, enligt ett den 19 januari 1926 upprättat värderingsinstrument, 4,500 kronor. Fastigheten vore intecknad för 2,500 kronor. Sökanden, som härutöver ådragit sig personliga skulder, vore icke berättigad till understöd från sin fränskilde make. Den yngre sonen lede enligt ett den 24 november 1927 utfärdat läkarintyg av akut njursjukdom, varför det kunde antagas, att han under en tid av omkring ett halft år bleve oförmögen bidra till moderns uppehälle. Från döttrarnas sida kunde något bidrag till sökandens uppehälle icke påräknas.

Vattenfallsstyrelsen har i utlåtande den 8 november 1927 meddelat, att till Karl Evert Sundbergs efterlevande av statens vattenfallsverks medel utbetalats ett belopp av 300 kronor såsom begravningshjälp. Ehuru sökanden enligt försäkringsrådets utslag icke vore berättigad till livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, ville vattenfallsstyrelsen emellertid, då i detta fall ömmande omständigheter syntes föreligga, icke motsätta sig att sökanden beviljades ett mindre, tillfälligt understöd av statens vattenfallsverks medel.

I ett den 9 december 1927 avgivet utlåtande har *riksförsäkringsanstalten* anført, bland annat, följande:

Genom lag den 18 juni 1926 om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, vilken lagändring trätt i kraft den 1 januari 1927, hade villkoren för efterlevande föräldrars rätt till livränta ändrats bland annat i det avseendet, att dylik ersättning skulle utgivas, om vederbörande för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, och skulle livränta utgå med ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll, vederbörande av den avlidne åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst.

Vid övervägande av frågan, huruvida sökanden skulle hava varit berättigad till livränta i anledning av sonens död, därest sistnämnda bestämmelser varit tillämpliga i förevarande fall, hade anstalten funnit, att hon måste anses, i betraktande särskilt av hennes hälsotillstånd, hava för sitt uppehälle varit väsentligen beroende av den avlidnes arbete. Då med hänsyn till omständigheterna värdet av det underhåll, hon av den avlidne åtnjutit, skäligen torde kunna uppskattas till 150 kronor, skulle alltså under den antagna förutsättningen årlig livränta hava utgått till henne med detta belopp.

Statskontoret har i utlåtande den 20 december 1927 anfört följande:

»Med hänsyn till föreliggande omständigheter i detta fall anser statskontoret billigheten bjuda, att någon ersättning beredes sökanden för det ekonomiska stöd hon mistat genom att sonen Karl Evert Sundberg under arbete för vattenfallsstyrelsen omkommit genom drunkning; och vill statskontoret därför hemställa, att Kungl. Maj:t må föreslå riksdagen medgiva, att omkomne Karl Evert Sundbergs moder må av vattenfallsverkets medel från och med den 1 januari 1928 åtnjuta en livränta till samma belopp, som skulle hava tillkommit henne, därest lagen den 18 juni 1926 om ändring av vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete varit tillämplig i fråga om det olycksfall, som medförde sonens död, eller alltså enligt riksförsäkringsanstaltens uttalande 150 kronor årligen.»

Departements-
chefen.

Då utredningen givit vid handen, att sökanden i väsentlig grad varit för sitt uppehälle beroende av den avlidne sonens arbete, anser jag skäligt, att hon, på sätt statskontoret föreslagit, tillerkännes någon ersättning att utgå i form av årligt understöd. Mot det föreslagna beloppet, 150 kronor, varå dyrtidstillägg icke torde böra utgå, finner jag ej anledning till erinran.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att Johanna Josefina Sundberg-Ohlsson, född Karlsson, må av statens vattenfallsverks medel från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 150 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Till vad departementschefen under punkterna 1:0—3:0 hemställt, var statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.